

ORUÇ TUTARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü lillâhi rabbi'l-âlemîn. Nahmedühû bi cemîi mehâmidihî. Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidinâ ve senedinâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn. Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ bad.

Kemâ reve'd-Deylemiyyü fî Müsnedi'l-firdevsi an Enesin radıyallahu anh. Fe-kâle fîhi Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem.

أَرْبَعٌ مَنْ فَعَلَهُنَّ قَوِيَ عَلَى صِيَامِهِ: أَنْ يَكُونَ أَوَّلُ
فِطْرِهِ عَلَى مَاءٍ، وَلَا يَدْعُ السُّحُورَ، وَلَا يَدْعُ الْقَائِلَةَ،
وَأَنْ يَشُمَّ شَيْئًا مِنْ طِيبٍ.

Erbaun men fealehünne kaviye alâ siyâmihi. En yekûne evvelü fitrihî alâ mâ'. Ve lâ yedeu's-sahûr ve la yedeu'l-kâile ve en yeşümme şey'en min tâb.

Sadaka Resûlullah fî mâ kal ev kemâ kâl.

Allah ibadetlerinizi kabul etsin, dualarınız müstecap olsun. Dün söz vermiştim. İki hadîs-i şerîfi okumak için kitap getirdim.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'den Enes *radiyallahu anh* rivayet eylemiş. *Müsnedü'l-firdevs* isimli hadis kitabında, oruçla ilgili bir tavsiye mahiyetinde:

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyuruyor ki;

Erbaun. "Dört şey var ki." *Men feale-hünne*. "Şu dört şeyi kim yaparsa." *Kaviye alâ siyâmihi*. "Orucuna kuvvetli olur."

Oruç tutmak yönünden zayıf olmaz, kuvvetli olur. Orucunu sağlam sağlam tutar, neşeli neşeli tutar. Halsizleşmez.

Bir,

a. İftar Ettiği Zaman Su İle İftar Etmesi

En yekûne evvelü fitrihi alâ mâ' "İftar ettiği zaman su ile iftar etmesi."

Buzdolabı olmadığı zamanda Arabistan'a mahsus şartları düşünelim. Orada bir bardak su içti, su ile iftar etti, tamam. Çok faydalıdır. Su, insanın içini temizler. Bağırsakların-

daki toksinleri, zehirleri sürükleyip götürür. Yemek yememekten hâsıl olan oradaki zehirler, yemek artıklarınının gaz hâline gelmesi vesaire, onların hepsi sürüp gider, o zaman kuvvet kazanır; bu bir.

Suyu tabii içmeli, soğuk içmemeli. Soğuk içerse mide üşür; özellikle orucun arkasından boş mide daha hassastır. Üşür, hasta olabilir. Soğuk olmamak şartı ile iftarı su ile yapmayı tavsiye ediyor, dört şeyden bir tanesi, birincisi bu.

Suların en güzeli, yeryüzündeki suların en güzeli zemzem suyudur. En sevaplı şey, en hayırlısı, en kıymetlisi zemzem suyudur. Mümkün olsa insan zemzem suyu ile iftar eder.

Mesela umrede ise Mekke'de ise mümkün; -şimdi tankerlerle Medine'ye de taşıyorlar, Mescid-i Nebevî'de de zemzem suyu var.- Biz bir kere orada oruç tuttuğumuz zaman günler çok sıcaktı. İnsan orucu zor tutuyor. Sıcakta daha zor oluyor.

Akşam ezan okundu; "Herkes orucunu açsın." diye şöyle on dakika bir vakit ayırıyor-

lar. Ondan sonra akşam namazını kılıyorlar. Müezzinler hemen kamet getirmiyor. Bzim mahdum büyük bardaklarla su içmeye başladı. Bir hurma ile orucunu açtıktan sonra içti, içti...

“Baba,” dedi, “On üç bardak içmişim.”

Maşaallah! On üç bardak bayağı bir şey. Bir bardak 250 gr. olsa, 200 gr. olsa on üç bardakla bir günlük suyu içmiş oluyor. Su içmek iyidir; bu bir.

b. Sahuru Terk Etmemesi

İkincisi;

Ve lâ yedea’s-sahûr. Burada *ve en lâ yedea’s-sahur.* Burada gizli bir *en* var. “Sahuru terk etmemesi.”

Sahura kalkmak, müslümanın orucunun alametlerindedir. Eski ümmetlere de Allah orucu emretmiş.

Fe inne fi’s-sahûri bereketün, buyurmuş. “Sahura kalkın, sahurda çok hayır ve bereket vardır.”

Onun için az bir şey de yiyecek olsa sahura kalkmayı âdet edinmeli, orucu sahura kalkarak tutmalı.

Sahura kalktığı zaman o güzel vakitte yapılacak en güzel işlerden birisi nedir?

Abdest alıp teheccüd namazı kılmaktır.

Çünkü;

Rek'atâni mine'l-leyli, hayrün mine'd-dünyâ ve mâ fihâ. "Geceleyin kılınan iki rekât namaz, dünyadan ve dünyanın içindeki her şeye sahip olmaktan, dünyanın bütün zenginliklerinden daha kıymetlidir."

Onun için sahura kalktığı zaman abdest almalı, iki rekât namaz kılmalı. Gerçi bir müjde olarak söyleyeyim ki yatsı namazından sonra kılınan her namaz, teheccüdden sayılıyor, gece namazından sayılır.

Bizim bu teravîh namazlarımız da yatsının farzından sonra kılınıyor; bunlar da gece namazından sayılır. Teravîh namazı kılan kişiler, geceyi ihyâ etmiş oluyor, büyük sevaplar kazanıyor. Allah mahrum etmesin, o sevapları kazananlardan eylesin.

İkincisi sahura kalkmaktır. İftarı suyla yapmak. En iyisi zezem suyu ile o olmazsa hurma ile ondan sonra en iyisi suyla yapmak, ikincisi sahur yemeğine kalkmak.

Bazıları diyor ki;

“Ben kuvvetliyim. Sahura kalkmadan da tutabilirim.”

Hayır, kuvvetli de olsan sahura kalk; çünkü sahurda çok bereket vardır, hayır vardır. O hayırları o bereketleri kaçıрма.

c. Gündüz Uykusunu Terk Etmemesi

Üçüncüsü;

Ve lâ yedeal-kâilete. Bu da *ve en lâ yedeal-kâilete* şeklindedir. “Kâileyi terk etmemek. Oruçta kâileyi terk etmemek.”

Kâile, kaylûle, nevmü kaylûle demektir. “Gündüz uykusu” demektir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* öğle vaktinde *kaylûle* uykusu uyurdu.

İnne'n-nebiyye kad kâile. “Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* *kaylûle* uykusu uyurdu, öğle uykusu uyurdu.”

Neden?

Çünkü Peygamber Efendimiz teheccüde kalkardı. Teheccüdden sonra sabah namazını kılardı. Sabah namazından sonra mescidde oturup işrak vaktine kadar zikirle meşgul olurdu. Ondan sonra ziyaret yapılacaksa ziyarete giderdi, cenaze varsa cenazeye giderdi. Hasta varsa hasta ziyaretine giderdi.

Öğleye yakın ne olmuş oluyor?

Saatlerce faaliyetlerde bulunmuş oluyor. Yorulurdu. Onun için Peygamber Efendimiz öğle uykusu uyurdu ve öğle uykusu çok faydalı bir uykudur. Size de tavsiye ederim. Diyebilirsiniz ki ben çalışıyorum. Tamam, çalışıyorsan bile çalıştığın yerde Ramazan'da nasıl olsa yemek yemiyorsun. Yemeğe ayırdığın zamanda uzanırsın sandalyede, ayağını masaya koyarsın, gözlerini kapatırsın, kaylûle uykusu uyursun.

Vücudu kuvvetlendirir, orucu rahat tutmaya yarar; gece ibadetlerini de neşe ile yapmaya sebep olur. Kaylûle uykusu uyuyan kimse teheccüdü neşe ile kılar; yatmamış, yorgun olan bir kimse de uyuklaya uyuklaya kılar. Yanındaki bir dirsek atar; "Horluyorsun,

uyuyorsun, dikkat et!" vesaire. Çünkü gündüz uyumadı, takâti tükendi, pili bitti. Bitmedi ama azaldı.

Onun için "kâile uykusu" veya "kaylûle uykusu" dediğimiz, kuşluk vakti uykusu, öğleden biraz evvel bir uyku uyumak iyidir; üç.

Ve en yeşümme şey'en min tîb. "Koku koklamak, güzel koku."

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz güzel kokuyu severdi.

Buyuruyor ki;

حُبُّ مِنْ دُنْيَاكُمْ ثَلَاثٌ

Hubbibe min dünyâküm selâsün. "Sizin dünyanızdan bana üç şey sevdirdi."

Üç şeyden bir tanesi güzel kokudur. Çok güzel kokular sürerdi. Kendisi zaten çok güzel kokardı. Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in kokusu, bütün kokulardan daha güzeldi.

Bu; oruçlunun iftarı, oruçlunun ikramı. Oruçlu size ziyarete geldi.

İkram olarak ne yapacaksınız?

Çay olmaz, kahve olmaz, meyve olmaz, kebab olmaz, dürüm olmaz.

Oruçlunun ikramı nedir?

Güzel kokudur. Güzel koku oruçluya ikramdır. O sürülebilir ve güzel koku koklamak da orucu güzelce yapmaya sevk ettirir.

Bu hadîs-i şerîfi dünden vaat etmiştim, bunu söyledim.

“Dört tane şey yaparsanız orucu rahat tutarsınız, dinç ve neşeli olursunuz. Birincisi iftarı su ile yapmak, ama ılık suyla yani miyeyi üşütmeden; ikincisi sahur yapmak, sahur ru terk etmemek; üçüncüsü kaylûle uykusu, gündüz birazcık uzanmak, uyumak -işyerinde bile olsa.- Öğleden biraz önce veya sonra bir ara uzanmak. -İkindiye yakın da olabilir sana özel, olabilir. Her neyse ama biraz uyumak.- Dördüncüsü de güzel koku.”

Beş şeye gelince... Bir de dünden vaat etmiştim ki beş tehlikeyi size anlatacağım. Onu da okuyorum:

خَمْسٌ يُفْطِرْنَ الصَّائِمَ وَيُنْقِضْنَ الْوُضُوءَ: الْكَذِبُ،
وَالْغَيْبَةُ، وَالنَّمِيمَةُ، وَالنَّظْرُ بِالشَّهْوَةِ، وَالْيَمِينُ
الْكَاذِبَةُ

Hamsün yuftırne's-sâim ve yünkıdne'l-vüdûe: el-Kezibü ve'l-ğıybetü ve'n-nemîmetü ve'n-nazaru bi's-şehveti ve'l-yemînü'l-kâzibetü.

Sadaka Resûlullah fî mâ kâl ev kemâ kal. ed-Deylemî fi'l-Müsnedi'l-firdevs. Revâ an Enesin radiyallahu anh.

Enes radiyallahu anh'ten, Deylemî Müsnedü'l-firdevs'inde rivayet etmiş.

Peygamber Efendimiz buyuruyor ki;

Beş şey; *hamsün*, *yuftırne's-sâim*, oruçlunun orucunu bozar. Bozardan maksat, sevabını hayırlı bırakmaz. Orucu kıymetsiz bir oruç olur.

رب صائم ليس له من صيامه الا الجوع والعطش.

Rubbe sâimin leyse lehû min siyâmihi il-le'l-cûa ve'l-ataş.

Nice oruç tutanlar vardır ki bir sevap kazanmıyor. Sadece aç ve susuz kalıyor, bir sevap yok. İşte öyle olur. Beş şey vardır ki bunları yapan oruçtan hava alır, eli boş kalır, bir sevap kazanamaz; oruçlu iken bunları yapmamak lazım.

Çok dikkat etmek lazım ama burada “Oruçlunun sevabını kaçıırır.” mânâsınadır. “Bunları yaptım.” diye, “Orucu bozdum.” diye yemek yerse bu sefer altmış bir gün tutması gerekir, kefaret gerekir. Ona da dikkat etmesi lazım. Onu da beyan edeyim.

“Orucun sevabı kaçıyor. Hayrı bereketi kalmıyor.” diye bir insan böyle bir şey yapmayacak.

Ama “Orucun sevabı kaçtı, artık ben tutmayayım.” diye yemek yemeye kalkarsa ne olur?

Bu sefer kefaret gerekir. Daha fena bir durum olur. Bunları yapmamaya dikkat edelim. Ama olursa orucu da yine akşama kadar tamamlayacak. Birisi orucunun sevabını yok eder, orucu boşa çıkarır.

İkincisi ne yapar?

Ve yenkudne'l-vudû'. "Abdestin sevabını da bereketini de götürür."

O abdestle namaz kılıyor, bir hayrını görmez. O abdestin bir kıymeti kalmaz, bereketi kaçar. Aslında abdesti var, daha yüznumaraya gitmedi veyahut abdesti bozacak bir şey olmadı ama bunları yaptığı zaman bereketi kaçar, hayrı kalmaz.

Onun için bunları yapmamaya dikkat etmek lazım.

Nedir?

el-Kezibü. Bir tanesi "yalan, yalan söylemek" orucun sevabını kaçıırır, abdestin bereketini kaçıırır. İnsanın namazları, oruçları sevapsız kalır.

Onun için yalan söylemeyecek; müslüman yalan söylemez.

Peygamber Efendimiz; "Üç yerde yalan söylenebilir." diye buyuruyor. Bir, harpte yalan söylenebilir. Çünkü harp hiledir. Düşmanı aldatacak, yenecek. Harpte düşmana yakalandığı zaman doğruyu söylemez. Hatta düşmanı kandırır.

Sahabeden birileri düşmanla karşılaşmaya gitti. Gittikleri zaman sayıları azdı. Düşmanı kandırmaları gerekiyordu. Müslüman komutanı dedi ki; "Hepiniz odun toplayın, hepiniz ayrı ateş yakın. Her bir asker bir ateş yaksın."

Ovada bir sürü ateş yanınca, düşman uzaktan baktı, bir sürü ateş yanıyor. "Kim bilir bizimle savaşıacak ne kadar çok asker geldi!" diye ödleri patladı. Aldatmaca yaptılar. Harpte yalan olabilir, bir.

İkinci olarak nerede yalan olur?

İki dargının arasını barıştırmak, iki kimseyi dost hâline getirmek için ikisine de gidip konuşup arayı düzeltmekte, biraz olmadık laflar da söylese ziyanı yok:

"O seni seviyor, pişman olduğunu söyledi. Artık barışmak istiyor."

Demedi ama o laf öyle söylenebilir. Lafı ayarlayıp onu ona, onu ona yanaştırıp barıştırmak. Arayı ıslah etmek için de bu olabilir; iki.

Üçüncüsü, karı-koca arasında, eşlerin birbirlerine karşı söylediği sözlerde illa gerçek olması şartı yoktur. Gönül alacak, sevecek sözler söyler:

“Sen dünyanın en güzel eşisin. Dünyada bir tanesin!”

Yahu, pek doğru olmadı bu şimdi ama olsun, muhabbet olsun diye böyle olabilir. Aile muhabbeti için orada müsaade edilmiş.

Müslüman başka şeyde yalan söylemez. Alışverişte yalan söylemez, muamelesinde yalan söylemez. Şaka bile yapsa şaka bile olsa yalan söylemez. “Şaka niyetine seni aldattım.” demek İslâm’da yoktur. Şakası bile doğrudur.

Peygamber Efendimiz şaka yapardı ama doğru şaka yapardı.

Nasıl doğru şaka yapardı_

Mesela ihtiyar bir kadına, yaşlı ya kadına dedi ki;

“Yaşlılar cennete girmeyecek!”

Kadın üzölmeye başlayınca; “Gençleştirecek Allah!” dedi. “Yaşlı, kambur, hastalıklı,

öksürüklü, dermansız olmayacak. Aslan gibi olacak, fidan gibi olacak, selvi boylu olacak, gül gibi olacak.”

Birisi yalan. Oruçlu yalan söylemeyecek. Hem orucun sevabını kaçıırır hem de abdestin sevabını kaçıırır. Namazlarının da hayrı olmaz, oruçlarının da... Yalan söylemeyecek. Doğru olacak, sâdık...

Ve kûnû maa's-sâdikîn.

Allahu Teâlâ hazretleri Tevbe sûresinde ne emrediyor?

“Sâdık kullarla beraber olun, doğru sözlü kullarla beraber olun.”

Bu âyet-i kerîme neden indi?

Bazıları Resûlullah'a yalan söylediler:

“Mazeretimiz vardı da savaşa ondan ge-
lemedik!”

Yalan! Münafıklar yalan söyledi.

Bazıları da dediler ki, “Yâ Resûlallah! Mazeret uydursak uydururuz ama ama mazeretimiz yok, suçluyuz, tembellik ettik, savaşa katılamadık.” dediler.

Allah onları affetti.

وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا

*Ve ale's-selâseti'llezîne hullifû.*¹ "Cihaddan geri kalan o üç kimsenin tevbesini - doğru söyledikleri için- Allah kabul etti."

Onun için de buyuruyor ki;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

*Yâ eyyühe'llezîne âmenü't-teku'llâhe ve kûnû maa's-sâdikîn.*² "Sadık kullarla beraber olun. Yalancılarla olmayın, doğru kullarla beraber olun." buyurdu, Allahu Teâlâ hazretleri.

Onun için sâdık kul olacağız.

Sâdık ne demek?

Sözü özü doğru, sâdık kul olacağız ve sâdıklarla beraber olacağız. Sâdık kullarla beraber olacağız. Sâdık arkadaşlarımız olacak. Yalan dolan, aldatma, ne söylediğine itimat edilir ne hareketine itimat edilir, ne

¹ 9/Tevbe, 118.

² 9/Tevbe, 119.

hesabına itimat edilir. Öyle olmayacak, doğru olacak; bir.

İkincisi;

Ve'l-ğıybetü. "Gıybet" de orucun sevabını götürür, abdestin faziletini de götürür.

Gıybet eden kimsenin orucu, namazı yine kabul olmaz.

Gıybet ne demek?

"Burada bulunmayan kimsenin aleyhinde konuşmak" demek.

Burada kim yok? Arkadaşlardan kim gelmedi?

Filanca arkadaş gelmedi. "Ya o da şöyledir de böyledir de!" Burada kusurunu söylüyor, gıybet ediyor. Arkasından, onun aleyhinde konuşuyor.

Doğru bir şeyi söylediği zaman arkasından konuşmaya "gıybet" denir.

Arkasından konuştuğu kimsede bu kusur yok da bunu uyduruyorsa ne derler?

"İftira" derler. İftira da günah, doğrusunu söylemek de günah. İslâm'da arkadan ko-

nuşmak yok. Bunu yaptığı zaman sevabı kaçıyor; iki.

Üçüncüsü;

Ve'n-nemîmetü.

Nemîme ne demek?

“Birisinin sözünü, arada konuştuğumuz mahrem sözü, gidip ötekine söylemek” demek. “Laf taşımak.” demek.

“Yahu, ben filanca ile konuşuyordum, o sana öyle laflar söyledi ki... Ali senin aleyhinde attı, tuttu!”

Hadi, öbür tarafa söyledi! O da; “Vay, ben Ali’yi bir yerde kısıtırsam, yakalarsam görür!” der; arada bir düşmanlık olur.

Laf taşımak İslâm’da yoktur. Aradaki lafı alıp öbür tarafa götürmeye “nemmamlık” bunu yapana “nemmam” derler. “Nemîme” derler, “kovuculuk” derler.

d. Şehvetle Bakması

Dördüncüsü;

Ve'n-nazaru bi'ş-şehveti. “Şehvetle bakmak” orucunun sevabını götürür, abdestin

bereketini götürür. Namazda, oruçta hayır kalmaz.

Şehvet ne demek?

Cinsel arzu, istek demek. İnsan öyle bir arzu ile namahreme baktığı zaman, kendisine helal olmayan, eşi olmayan bir kimseye baktığı zaman; -sırf baktı daha bir şey yapmadı ama olsun- orucun sevabı kaçar, abdestin bereketi gider, ibadetleri boşa çıkar.

Onun için gözünü koruyacak.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا
فُرُوجَهُمْ

*Kul li'l-mü'minîne yeğuddû min ebsârihim ve yahfazû fürûcehüm.*³ "Resûlüm, mü'minlere söyle, gözlerine sahip olsunlar, gözlerini kapatsınlar, harama bakmasınlar. Namuslarını da korusunlar."

>

Ve kul li'l-mü'minâti. "Mü'minelere de söyle." *Yağdudne min ebsârihinne.* "Onlar da

³ 24/Nur, 30.

erkeklere bakmasınlar. *Ve yahfazne furûce-hünne.*⁴ "Namuslarını, ırzlarını muhafaza etsinler, korusunlar."

Emir bu. Onun için namahreme bakmak, orucun sevabını kaçıırır, abdestin bereketini kaçıırır. Gözümüze sahip olacağız. -Türkiye'de de aşağı değil, başka yerde de aşağı değil, belki Arabistan'dakiler güzelce örtünüyorlar. Orada biraz korunma oluyor. İslâmî yaşam daha kuvvetli ama- buralarda kadınlar açılıyorlar.

Eteklerini dizlerinin iki karış yukarısına kadar çekiyorlar. Göğüsleri dekolte oluyor. Kolları olmuyor. Veya göbekleri meydanda oluyor. Askılı giyiyorlar. Sutyen gibi bir şey giyiyorlar. Oradan aşağısı, göbek meydanda oluyor vesaire... Burada iklim de sıcak olduğundan çıplak geziyorlar. Bakmayacaksın, gözüne sahip olacak.

Kadınlar da erkeklere bakmayacak. Bakarsa ibadetlerin sevapları kayboluyor.

Sonra...

⁴ 24/Nur, 31.

Ve'l-yemînu'l-kâzibetü. "Yalan yere yemin de orucun sevabını kaçıırır. Bereketi sevabı kalmaz ve abdestin de bereketini kaçıırır. O abdestle yapılan ibadetler de makbul olmaz."

Muhterem kardeşlerim!

Tahmin ediyorum ki Peygamber Efendimiz bunları "çok bilinen misaller" diye verdi. Bu misallerden dolayı herkes bilsin de; "Oruçlular gözüne sahip olsun, eline sahip olsun, kulağına sahip olsun, dikkat etsin, iyi müslüman olsunlar." diye bunları misal verdi.

Bunlara benzer başka kusurları da işlerse insanın orucunun sevabı gider.

Onun için oruçlu olan insan, takvâ ehli olacak ve bu gibi burada belirtilen ve buna benzer belirtilmeyen kötülüklerden kendisini koruyacak ki orucun sevabını alsın.

Biliyorsunuz orucu makbul olduğu zaman insan çok sevap kazanıyor. O sevapları kaçırmamak için bunlara ve benzer şeylere dikkat etmek gerekiyor, güzel huylu olmak gerekiyor.

Aman ibadetlerinizi güzel yapın ve böylece büyük sevaplar kazanın. Allahu Teâlâ hazretleri namazlarınızı, oruçlarınızı, ibadetlerinizi, hayrâtınızı, hasenâtınızı, ikramâtınızı kabul eylesin. İki cihanda aziz ve bahtiyar olun.

Cenâb-ı Hak cümlelerinizi büyük mükâfâtlara erdirdi, cenneti ile cemali ile müşerref eylesin.

el-Fâtiha...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
4 Ramazan 1421 / 01.12.2000

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

